

راد، سیدمسعود، ۱۳۴۲ -
خطاهای تربیتی والدین: (سی خطایی که والدین، ممکن است در تربیت
فرزندان خود مرتکب شوند) / سیدمسعود راد.
تهران: نسل نواندیش، ۱۳۹۲.

۲۲۴ ص.: مصور.
۹۷۸-۹۶۴-۲۳۶-۵۴۳-۲

فیبا

رفتار والدین

دین کودک

۱۳۹۲ ۶ خ ۲ / ۷۵۵ / HQ

۶۱ / ۱

۳۲۸۰۶۱

سید مسعود راد (روانشناس)

ویراستار: الناز خجسته

صفحه‌آرا: الهه ایمنی

تصویرگر: سام سلماسی

طراح جلد: ندا ایمنی

ناشر: نسل نواندیش

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: ۱۳۹۳

قیمت: ۹۹۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۳۶-۵۴۳-۲

ISBN: 978-964-236-543-2

کتاب‌های مورد نیاز خود را از فروشگاه انتشارات نسل نواندیش تهیه فرمایید.

نشانی فروشگاه نسل نواندیش: میدان ولیعصر - ابتدای کریمخان - پلاک ۳۰۸

تلفن: ۹ - ۸۸۹۴۲۲۴۷

www.nasionowandish.com

info@nasionowandish.com

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۱
خطای اول: نتیجه‌گرایی.....	۱۷
خطای دوم: عیب‌جویی.....	۲۳
خطای سوم: قضاوت‌های نادرست.....	۲۹
خطای چهارم: تحکم و اقتدارگرایی.....	۳۵
خطای پنجم: شرطی‌سازی.....	۴۱
خطای ششم: ارتباط معیوب.....	۴۷
خطای هفتم: افکندگی عجولانه.....	۵۳
خطای هشتم: خیال‌پردازی.....	۶۱
خطای نهم: مقایسه‌های نادرست.....	۶۷
خطای دهم: استفاده از روش آزمون و خطا.....	۷۳
خطای یازدهم: برجسب زدن.....	۷۹
خطای دوازدهم: به‌روز نبودن (بخش اول).....	۸۵
خطای سیزدهم: به‌روز نبودن (بخش دوم).....	۹۱
خطای چهاردهم: سرزنش و توبیخ.....	۹۷
خطای پانزدهم: اهمیت دادن به غرور والدینی.....	۱۰۳
خطای شانزدهم: ارزنده و نارزنده‌سازی توانایی‌های فرزندان.....	۱۰۹
خطای هفدهم: ایجاد محرومیت‌های عاطفی.....	۱۱۵
خطای هجدهم: ارائه‌ی الگوهای رفتاری متناقض (بخش اول).....	۱۲۳
خطای نوزدهم: ارائه‌ی الگوهای رفتاری متناقض (بخش دوم).....	۱۲۹
خطای بیستم: ارائه‌ی الگوهای رفتاری متناقض (بخش سوم).....	۱۳۵

- خطای بیست و یکم: تقویت فرزندسالاری..... ۱۴۱
- خطای بیست و دوم: سهل گیری های افراطی..... ۱۴۷
- خطای بیست و سوم: کنترل مستقیم و مراقبت بیرونی..... ۱۵۳
- خطای بیست و چهارم: تقویت حس رقابت جویی..... ۱۵۹
- خطای بیست و پنجم: رفتارهای تلافی جویانه یا «مقابله به مثل کردن»..... ۱۶۵
- خطای بیست و ششم: ایجاد رابطه‌ی «من خوبم، تو بدی!»..... ۱۷۱
- خطای بیست و هفتم: نصیحت محوری..... ۱۷۷
- خطای بیست و هشتم: ساده انگاری های کودکانه..... ۱۸۷
- خطای بیست و نهم: حمایت های افراطی و مستقیم (بخش اول)..... ۱۹۳
- خطای سی و یکم: حمایت های افراطی و مستقیم (بخش دوم)..... ۱۹۹
- تابلوی هنری والدین..... ۲۰۵
- سخن آخر..... ۲۱۶
- فهرست منابع و مآخذ..... ۲۱۹

مقدمه

پسر گرسنه، بیدار خویش تا نگری عاقبت کار خویش^۱

نان زهر آلود

گویند درویشی در کعبه‌ها، رگشت و پشت سر هم می‌گفت: «هرچه کنی به خود کنی گر همه نیک کنی!» زنی صدای او را شنید و با خود گفت: «این درویش که در بدی نمرده است؛ اما من بلایی بر سرش می‌آورم که گناه‌نکرده جزا ببیند و برفش غلط از کار در آید.» زن به خانه رفت، قرص نانی را زهر آلود کرد و به درویش داد. درویش خدا را شکر کرد و راه افتاد. در راه به پسری رسید. پسر که گرسنه بود، «درویش! من خیلی بازی کرده‌ام و گرسنه‌ام. نانی داری بدهی تا بخورم؟» درویش نان آلوده‌ای را که از زن گرفته بود به پسر داد. پسر نان را خورد و دروازه حالش به هم خورد. بچه‌ها دوان‌دوان به سراغ مادر پسر رفتند و گفتند: «حالا پسرش خراب شده است. زن سراسیمه سر رسید، فرزندش را در حال بیهوشی دیدم. درویش را بالای سرش. زن، درویش را شناخت و گفت: «تو این زوجه می‌کنی؟» درویش گفت: «پسر گرسنه بود، نانی را که تو به من دادی،

۱. ملک الشعرای بهار؛ دیوان اشعار.

به او دادم.» زن با دو دست محکم بر سرش زد و گفت: «راست گفتی، هرچه کنی به خود کنی، گر همه نیک و بد کنی...»

پژواک

همه ظلم را نوعی زیان دیدن یا آسیب رساندن به دیگران می‌دانند؛ ولی نزد آگاهان، ظلم به دیگران، درحقیقت ظلم به خود است؛ چنانچه در حکایت مذکور شد: «هر چه کنی به خود کنی» هیچ‌یک از ما والدین قصد ظلم کردن و آسیب رساندن به فرزندان خود را نداریم و تمام رفتارهای خود را نوعی سوز و حسرت نسبت به آن‌ها می‌دانیم؛ ولی باید بپذیریم بسیاری از اشتباهات تربیتی ما به ظلم بزرگی به فرزندانمان است که به‌زودی آثار و تبعات آن بیابانها را نیز خواهد گرفت. به این ترتیب ما با اشتباهات تربیتی، در نسبت محرم بزرگی به خودمان می‌کنیم.

در گذشته، اغلب مردم به پدیده وراثت در تربیت فرزند بیشتر اهمیت می‌دادند. برای مثال می‌گفتند: «بچه با ذاتش درست باشد» یا «تربیت، نااهل را چون گردکان بر گنبد است». این حرف‌ها نشان می‌داد که گذشتگان برای ذات و وراثت اهمیت بسیاری می‌دادند. در مقابل، عده‌ای هم به محیط یا تربیت فرزند اهمیت صد در صد می‌دادند و می‌گفتند: «بچه هرچه دارد از پر قنداق مادرش دارد» یا «تهفته‌های پدر و مادر بود پیدا». بی‌آن‌که بخواهم به اهمیت هر کدام از این دیدگاه‌ها اشاره کنم، بحث و جدل قدیمی را تکرار کنم، باید بگویم امروزه اهمیت تربیت بسیار بیش از وراثت است.

هر رفتار تربیتی ما به‌زودی آثار و تبعات خود را نشان خواهد داد. البته رفتارهای ما بیش از گفتارهایمان بر تربیت فرزندانمان تأثیرگذار است و به‌زودی بازتاب عملکرد خود را در رفتار فرزندان خود مشاهده خواهیم کرد.

به قول مولوی:

این جهان کوه است و فعل ما ندا سوی ما آید نداها را صدا

زانوی غم

خوتندهی گرامی، والدینی را بنگریم که زانوی غم بغل کرده و در ربیت فرزند خود درمانده شده‌اند. به حال و روز نزار والدینی که فرزندشان معتاد است نظر کنیم، والدینی که یک عمر برای فرزندشان دلسوزی و از خودگذشتگی کرده‌اند و اینک که شکست خورده‌اند نمی‌دانند تقاص کدام گناه خود را پس می‌هند؛ اما مطالعات علمی و دانش تجربی‌ام به من می‌گوید که علت شکست والدین چیزی نیست جز استفاده از روش‌های تربیتی غلط. این حصه‌های ماست که فرزندانمان را به گونه‌ای تربیت می‌کند که تمایل دارند اگر رفتاری یا گفتار فرزندانمان رضایت نداریم باید به خودمان رجوع کنیم و روش‌های تربیتی خودمان را اصلاح کنیم. پشت سر هر کودکِ لجباز، پدر یا مادریِ لجبازتر و پشت سر هر کودکِ ترسو، پدر یا مادریِ ترسوتر و پشت سر کودکِ پرخاشگر نیز بی‌گمان پدر یا مادریِ پرخاشگرتر وجود دارد. روان‌شناسی و ریشه‌یابی عوامل بزهکاری و جنایت در کودکان و نوجوانان نیز باید ابتدا به مشکلاتِ تربیتی خانواده‌های آن‌ها بپردازیم و بعد عوامل دیگر را بررسی کنیم. پس ما والدین، باید به اشتباهات خود اعتراف کنیم و از رفتارهای ناآگاهانه دست برداریم.

پس لازم است ما پیش از این که به فکر اصلاح رفتارهای فرزندانمان باشیم، روش‌های تربیتی خود را اصلاح کنیم. از این رو بهتر است

شیوه‌های تربیتی خود را بررسی و اگر اشتباه است، آن را برطرف سازیم. در ضمن باید اشتباهات و خطاهای تربیتی را جدی بگیریم، زیرا هرکدام از آن‌ها وادارمان می‌سازد تن به اشتباهات دیگری بدهیم که در این صورت ممکن است در مدت کوتاهی با کلاف سر در گمی از خطا و اشتباه دست‌به‌گریبان شویم که گشودن گره‌های کور آن‌ها نیز کار ساده‌ای خواهد بود! جالب این‌جاست که برخی والدین، بسیاری از این خطاهای تربیتی را در صورت یک روش تربیتی درست و کارساز پذیرفته و به کار می‌برند. در این صورت، این اندیشه بسیار خطرناک‌تر خواهد بود و عیب‌های آن هم این است که ما نسبت به خطاهای تربیتی آگاهی نداریم و نمی‌شناسیم.

بنابراین برای تفریق این مشکل باید خطاهای تربیتی را شناسایی و آن‌ها را از رفتارهای نادرست تفکیک کنیم. در این کتاب به سی مورد از خطاهای تربیتی که ممکن است در کتاب شویم اشاره کرده‌ام و مانند دیگر آثار خود که بیشترشان معرف حضور شما خواننده‌ی محترم می‌باشند، با زبانی ساده و روان و با استفاده از حکایات ساده و ضرب‌المثل‌های جالب و لطیفه‌های نمکین، آن‌ها را به رشته‌ی تحریر درآورده‌ام. در ضمن هر جا لازم به نظر رسیده، برای روشن‌تر شدن موضوع از موارد بیشتری بهره‌برده‌ام و در همه‌ی موارد به‌طور ویژه به نکات ظریف تربیتی اشاره کرده‌ام. حکایات، ضرب‌المثل‌ها و لطیفه‌ها بیش از این‌که نوعی تزیین یا استدلال برای بحث کتاب به‌شمار آیند بیشتر یک مقدمه برای غرض از آن می‌باشند که هم ایجاد تنوع می‌کنند و هم ذهن را برای تفکر و اندیشه‌ای عمیق آماده‌تر می‌سازند.

خوافنددی گرامی، نگارش این کتاب حدود دو سال به طول انجامیده است و در این راستا دقت و وسواس بسیاری به خرج داده‌ام تا بر اساس علم و دانش روز و در قالب فرهنگ ایرانی و اسلامی سخن گفته و کلام خود را فصیح و شیرین سازم. من هیچ‌گاه برای کتاب نوشتن، کتاب ننوشته‌ام، بلکه همیشه برای رفع مشکلات و تأثیر گذاشتن بر افکار خواندگانم دست به قلم برده‌ام و لذت‌بخش‌ترین ساعات زندگی‌ام زمانی است که کتابی را برای شما می‌نویسم. گرامی-تألیف می‌کنم، زیرا تمام آرزوی من موفقیت شما و بالاترین سبب سبب زندگی‌ام نیز رضایت خاطرتان است؛ لذا مثل همیشه خواهش می‌کنم که با ارباب نظرات خود مرا در راستای این مسؤولیت خطیر یاری فرمایید.

سیدمسعود راد